

Eminescu al filosofiei românești

Aurel Ion Brumaru

Un gând al lui Eminescu îi plăcea mult lui Constantin Noica, l-a rostit adesea: „În fiecare om o lume își face încercarea”. Lume care, la marele filosof, nu doar și-a făcut încercarea, ci și-a căutat și obținut împlinirea. Cu el, mai mult chiar, o lume a putut spori: lumea gândului românesc. Lucrarea lui, impunătoare, nu se poate probabil încă povesti, dar despre ea, cu vorbele lui tocmai, spiritul ne-ar spune ceva în felul următor: „Dacă n-ar fi, nu s-ar povesti. Eu *sunt* pentru că m-ați povestit și mă povestiți statornic”.

A început (în 1934) cu o **Mathesis** și plănuia să încheie, cum a destăinuit apropiaților săi, cu o **Mathesis universalis**. Mereu așadar o limitare a realului – pentru că aceasta și face spiritul cu tot ce i se oferă, spunea el: îngrădește, limitează. Însă acum o limitare ce nu limitează, o mărginire (mai zicea gânditorul întorcându-se încă o dată la Eminescu) cu „nemărgini”. Categoria *limitare ce nu limitează* o socotea centrală în opera sa fundamentală, tratatul de ontologie **Devenirea întru ființă**, una din multele sale lucrări în care locul românesc e și el sub întâmplările spiritului universal, istorisindu-se acum și socotindu-se la egalitate cu cele ale semințiilor mai de dinainte pornite să dea seama de lumile lor. O mai numește și „limitația cea bună”, „deschiderea către universal”, „limitația ce nu limitează este, în neadevărul lumii, adevărul ființei”.

Aproape în tot la ce a trudit o viață, Constantin Noica a năzuit și a

izbutit să deschidă către adevărul ființei românești. „Ca orice ființă pe lumea aceasta – va scrie el în **Sentimentul românesc al ființei** – un popor este o bună închidere ce se deschide. Determinările întru sine ale poporului român sunt cunoscute. Deschiderile lui nu s-au încheiat încă.” Și apoi, în chip memorabil, această îndemnare la sporul ce-i este dat să aducă lumii întregi gândul și lucrările românești: „Iar ceea ce cu siguranță nu este dat altor comunități de astăzi este deschiderea posibilă între cele două lumi, Vestul cu Extremul Vest și Orientul Apropiat cu Extremul Orient, două lumi a căror întâlnire stă se producă. Nicăieri situația „închiderii ce se poate deschide” nu apare cu atâta relief istoric: două lumi masive închid, în întâlnirea lor, o comunitate care, în loc să fie strivită de ele, ca la o răscruce, poate să deschidă către ele și, mai ales, să le deschidă una către alta. Aici s-ar putea înscrie, cu rol pozitiv, adecvația noastră sau înrudirile cu noutățile veacului, laolaltă cu păstrarea unor valori ce sunt mai vechi decât veacul. Dacă te întrebi de ce poporului acestuia i-au reușit afirmările de sine din trecut, și de ce în Europa de astăzi el păstrează sorții câtorva bune deschideri, răspunsul ar putea să fie: pentru că el are o bună întâlnire cu ființa.”

Cu Noica, lumea românească, locul nostru sub cer gândesc pe deplin românește (în **Rostirea filozofică românească, Sentimentul românesc al ființei, Creație și frumos în rostirea românească** etc., ba și în sinteza de după acestea, **Devenirea întru ființă**). Un *logos* avea și *locul* acesta al nostru, prin Constantin Noica, însă, cuvântul românesc e și el sămădăul bun al acestuia. E o datorie sacră să te fi merit și datat total lucrării acesteia: „în măsura în care există un rest românesc în cele ale gândului, suntem datori lumii cu acest rest”, scrie filosoful. „Dar – continua el îndată – ne suntem datori nouă, ca purtători ai limbii acesteia și lucrători în ea. Până ce va veni ceasul de judecată al limbilor în care e despăcată lumea, noi gândim și creăm

în cuvintele noastre, încă. Pentru noi ele sunt vii, chiar dacă s-au îngropat în uitare. Din această uitare – ce adesea e o uitare de sine, în măsura în care vorbirea omului este și ființa lui – noi le putem scoate pe toate cele care ne par grăitoare.”

Aventura primă și ultimă a lui Constantin Noica a fost cultura, unii, mai pragmatici, i-au reproșat aceasta. Cultura, la Noica, era logosul, vorbind de ea se gândea la sacralitatea omului deja de sub vremi. Mărturisirea lui în această ordine era următoarea: „Să ridici profanul – materia, viața, istoria la sacralitatea sensului și la conștiința lui de sine, să vezi totul ca întruparea unui logos pe care să-l deții, este poate aventura ultimă a omului.”

În încheierea „Cuvântului înainte” la **Rostirea filozofică românească** Noica scria: „Un Eminescu al filosofiei românești n-a apărut încă. Dar atâta vreme cât se vorbesc limbile popoarelor și nu ale mașinilor, suntem datori să credem că s-ar putea ivi unul.” Să nu-l credem pe Noica aici decât pe jumătate: un Eminescu al filosofiei românești a fost el însuși.

SOCIETATEA CULTURALĂ ZALMOXIS

Echipa redacțională:

Director: Horia MUNTENUȘ
Redactor șef: Adrian LESENCIUC
Senior editor: Alexa Gavril BĂLE
Redactori: Cosmina DRĂGHICI, Chris SAMY
Din gruparea revistei: Jorge Luiz ANTONIO, Virgil BORCAN, Aurel Ion BRUMARU, Ion-Teofil CREȚU, Daniel DRĂGAN, Ela IAKAB, Adrian MUNTEANU, Ion POPESCU-BRĂDICENI, Viana POPICA, Monica RĂPEANU, Ana-Maria SUSAN, Laurian STĂNCHESCU, Ioana ȘTEȚCO, Vasile TOMOIAGĂ, Federico ZANNONI

Pagina 3 (Casa Mureșenilor):

Valentin Coșereanu,
Eu le ofer o șansă de-a rămâne...

<http://www.ascedu.ro/revista.html>

Traseul de lectură:

